

SUMAR

AL CELOR MAI BUNE ȘI MAI PROASTE **13 POLITICI LOCALE** **DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Noiembrie 2017 – Ianuarie 2018

www.viitorul.org

SUMAR

AL CELOR MAI BUNE ȘI MAI PROASTE **13 POLITICI LOCALE** **DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Perioada de implementare:

Noiembrie 2017 – Ianuarie 2018

www.viitorul.org

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Administrația IDIS „Viitorul” și Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru alte detalii, vă rugăm să contactați responsabilul pe presă, Victor URSU la următoarea adresă: ursu.victoor@gmail.com sau la numărul de telefon **069017396**.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2005, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Fișa tehnică

Perioada de implementare:

Noiembrie 2017 – Ianuarie 2018

Echpa de implementare:

Anatol Moldovanu

Membrii Consiliului de Evaluare:

1. **Ludmila Botnariuc**, Cons.Raional Orhei
2. **Igor Neaga**, GIZ/ADR Nord
3. **Vasile Cioaric**, Centrul Contact
4. **Sergiu Golovco**, ADR Centru, Achiziții publice
5. **Dumitru Albulesa**, Asociația Transportatorilor
6. **Arcadie Barbăroșie**, IPP
7. **Andrei Petroia**, Profesor, ASEM
8. **Vladimir Bogdan**, Avocat Cahul

Obiectivul:

Acest sumar reprezintă un produs realizat în cadrul inițiativei „Promovarea unei guvernări transparente și financiar sustenabile a politicilor regionale, a întreprinderilor publice și a autorităților locale din RM”. Inițiativa a fost lansată în luna septembrie 2017 și va continua până în luna martie 2019 sub răspunderea comună a Institutului pentru Reforme Sociale și Economice (INEKO) și a Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS), cu susținerea financiară a Oficiului pentru Asistență în Dezvoltare a Slovaciei (SlovakAid). Scopul cooperării celor două institute este de a identifica mecanisme care pot spori transparența, crește gradul de răspundere financiară și îmbunătăți semnificativ calitatea politicilor regionale, a întreprinderilor aflate în proprietate publică și a autorităților locale din R.Moldova.

În cadrul Consiliului de evaluare au fost invitați 8 experți independenți cu suficientă experiență administrativă și de cercetare, reprezentând domenii diverse: agenții pentru dezvoltare locală, centre de consultanță, asociații de business, think tankuri, autorități locale, avocați și cadre universitare. Evaluatorii au fost invitați să evalueze o serie de decizii și politici locale cu caracter social-economic (reglementări, decizii de privatizare, documente de strategie, concepte de politici publice), propuse ori adoptate de către autorități locale de nivelul I și II, în domeniul lor de atribuții recunoscute de legislație. Scopul evaluării au fost cel de a descrie practici durabile, rezistente în timp, care pot fi transferate și în alte localități. Deși au fost anunțate 28 de practici raportate, Consiliul de Evaluare a selectat doar 13 dintre cele mai notabile, rare, inovatoare și semnificative pentru dezvoltarea economică și socială, în temeiul unor scoruri urmate de fiecare Evaluator în parte. Sperăm că aceste practici pot genera interes și inspira acțiuni.

Metodologia evaluării

Experții Consiliului de evaluare au examinat 28 măsuri/politici importante pentru dezvoltare economică și socială locală după 2 criterii: (1) calitate – acceptabilitatea lor și (2) importanța lor pentru societate și actorii locali. Măsurarea a cuprins estimarea efectelor acestor politici și decizii locale asupra dezvoltării sustenabile și bunăstării comunităților în care acestea au apărut, efectele multiplicatoare. Grila de măsurare a cuprins valori variabile de la *dezaprobare deplină la evaluare neutră (0) până la aprobare deplină [-3; +3]*. Experții au evaluat și importanța măsurii pentru soci-

etate și economie, folosind o scară procentuală [-300; +300], notând prin acest indicator gradul de durabilitate al măsurării pentru comunitatea locală și societate în ansamblu. Scorurile au fost calculate pe baza valorii medii obținute de la calitatea măsurii (politicii) înmulțită la coeficientul ce exprimă valoarea medie a importanței măsurătorului pentru societatea locală și economice. Potrivit metodologiei folosite, toate măsurile pot fi reprezentate pe o hartă de intensități relative, care indică astfel contribuția evaluată de experți a măsurilor respective asupra dezvoltării sociale și economice.

Descrierea unor politici analizate în cadrul Consiliului de Evaluare

N/o	TITLU
1.	Tenisul mare ajunge la Zagarancea. Raportor – Mihai Burlacu , Primarul Comunei Zagarancea
	<p>Primăria Com .Zagarancea a construit un teren modern de tenis de câmp, care corespunde tuturor standardelor europene ale acestui sport. Suprafața totală a terenului este de 720m². Proiectul a fost implementat cu atragerea de resurse adiționale bugetului din localitate și a însemnat semnarea unui Acord de cooperare dintre Primărie și Federația Națională de Tenis a RM cu un buget de 3,5 mln lei, achitat integral de Federație. Comuna Zagarancea este prima localitate din raionul Ungheni care dezvoltă un proiect de această anvergură în raion. Principalii utilizatori ai noului teren de tenis sunt locuitorii comunei și doritorii să practice acest tip de sport din localitățile învecinate. Parteneriatul Primărie – Federația Națională de Tenis a avut drept rezultat construirea unui obiectiv unic în această regiune a rn. Ungheni. Terenul cu învelișul pe zgura corespunde standardelor europene; poate găzdui concomitent cca 30-35 de persoane care pot practica acest sport. Comuna Zagarancea planifică organizarea de turnee și competiții sportive, oferindu-se să promoveze acest sport în raionul Ungheni și dezvoltarea interesului printre tineri pentru sportul de performanță. Proiectul își propune să ofere populației din regiune un mijloc de consolidare a educației sportive și a modului sănătos de viața.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Membrii Consiliului de Evaluare au avut opinii împărțite la evaluare. Cei mai mulți au apreciat înalt proiectul, notând inovația, exemplul bun și parteneriatul cu federații specializate de sport (Barbăroșie). Aceștia au remarcat faptul că obiectul construit în localitate este un exemplu de PPP în care autoritățile locale atrag surse externe și diversifică profilul ocupațional al comunei. Implicarea tinerilor în activități sportive este o prioritate a dezvoltării locale și regionale, care se înscrie și în ideea facilităților ecoturistice pentru zona în care e amplasată localitatea (Golovco). Unii evaluatori au pus la îndoială fezabilitatea financiară a proiectului luând în considerație raportul între costul proiectului și numărul limitat de beneficiari. Evaluatorii remarcă faptul că Alte voci au notat că beneficiile sunt difuze, beneficiarii puțini, raportați la investițiile efectuate (Botnariuc) – „Cheltuielile suportate sunt excesive, iar scopul este nerelevant. Beneficiarii la care fac referință sursele acestei politici sunt foarte puțini, ceea ce ridică semne de întrebare asupra recuperării investiției inițiale. Descrierea este vagă și lipsesc avantajele, nu sunt pronunțat evidențiate, ele sunt centrate pe un grup restrâns de beneficiari”.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	-2	+2	+2	-1	+1	+3	0	+1	0.75	Total:
Importanța	50	70	30	80	40	100	60	60	61.25%	45.94%

N/o	TITLU
2.	<p align="center">Iluminare stradală eficientă la Tătărauca Veche. Raportor – Primar Liviu Raischi</p>
	<p>Primăria a implementat un proiect de iluminare stradală pe bază de LED. Proiectul a însemnat crearea unei infrastructuri noi formată din instalarea a 356 piloni pe care au fost trase fire electrice și lămpi econom de tip LED. Proiectul a cerut și înființarea unei întreprinderi municipale ÎM Tătărauca –Service, înzestrată cu un excavator-încărcător de tip NEWHOLLAND B 90 BG, valoarea căruia reprezintă 935600 lei. Întreprinderea gestionează achitarea taxelor pentru iluminare stradală. După instalarea noului sistem este percepută o nouă taxă în mărime de 10 lei de la fiecare gospodărie, stabilită prin decizia consiliului local. Proiectul a fost implementat cu sprijinul GIZ (Germania) prin intermediul ADR Nord. Valoarea totală a proiectului -3400000 lei. Proiectul a soluționat problema lipsei de iluminare corespunzătoare stradală în 6 sate ale comunei Tătărauca Veche, având drept beneficiari 1200 gospodării ori cca 2200 locuitori ai comunei. În comună funcționează 12 agenți economici și numeroase instituții utilitare și culturale.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Proiectul de reducere a consumului de energie prin utilizarea noilor tehnologii și modernizarea sistemelor de iluminare stradală este o politică bună și prioritară. În opinia Dlui Neagu, ”Proiectul a fost implementat, sistemul de iluminat stradal a fost pus în funcțiune, ÎM a fost dotată cu tehnica pentru a funcționa și a întreține drumurile din comună. Însa soarta proiectului dat a ajuns să fie ca a apeductului din s. Decebal. Primarul nu a întreprins nimic pentru a menține ceea ce a obținut gratis de la donatori fără nici o contribuție”. Și Dl Golovco (ADR) susține că exemplul Comunei Tătărauca Veche ”este un exemplu inovativ și bun de urmat pentru majoritatea localităților din R. Moldova. Economii vădite în bugetul local și calitatea vieții mai mare”. Evaluatorii au indicat însă și asupra unor aspecte mai puțin reflectate în politica prezentată, cum ar fi modul în care cheltuielile sunt distribuite și dacă, la momentul deliberărilor asupra proiectului susținut de GIZ au fost analizate și alte opțiuni, finanțabile de către donator, cum ar fi instalarea unor baterii de iluminare solară; dacă există calculi care atestă fezabilitatea achitării taxelor pentru iluminare și acoperirea costurilor de întreținere și amortizare?</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+2	+3	+1	+2	+2	-1	+1	1.5	Total:
Importanța	85	90	60	100	80	50	90	60	76.88%	115,31%

N/o	TITLU
3.	<p align="center">„Festivalul Copăcel” – un brand pentru Zaim. Raportor – Ion Veste, Primarul comunei Zaim</p>
	<p>Primăria Zaim organizează un Festival dedicat promovării materialului săditor pomicol și pomiculturii ca ramură importantă a regiunii de Sud și a economiei RM. Din anul 2015, la Zaim au fost organizate trei ediții anuale consecutive a Festivalului “COPACEL”, având drept scop secundar și poziționarea Zaim pe un loc de vizibilitate publică pentru ceea ce o avantajează sub aspect economic, cultural și social. Bunăstarea comunității din Zaim depinde de cererea de puieti săditori. Anual ,in pepinierele din Zaim se produc cca 1 milion 500 mii de puieti. La Zaim există 33 de producători private licențiați. Există astfel un interes al întregii comunități ca festivalul să atragă atenția pe plan național și regional, care să aducă și efecte de prestigiu, efecte economice și noi comenzi pe viitor pentru materialul săditor. Pe 8 noiembrie 2015 la Zaim s-a desfășurat prima ediție a Festivalului dedicate puietilor de pomi fructiferi și materialului săditor pomicol, producătorii cărora originari din Zaim au o experiența de peste jumătate de secol. Festivalul a fost conceput ca o inițiativă locală, susținută solidar de către autoritățile locale (Primăria Zaim), producătorii private de puieti și alți agenți economici. Bugetul anual al unui festival la Zaim costă cca 27.000 lei (1,300 \$), la care se adaugă numeroase activități prestate voluntary de către membrii comunității locale (Zaim) -meșteri populari; gospodari și gospodinele din comuna; colectivele artistice din Zaim, Casa de Cultură. Inițiativa a fost susținută active de către autoritățile rationale Căușeni, Federația Fermierilor din Moldova. Festivalul a atras atenția presei naționale și regionale. Festivalul este important ca eveniment anual pentru toată comunitatea locală Zaim, dar cei mai interesați de organizarea sa regulate sunt producătorii locali (cca 200 de gospodarii țărănești). Circa 70% din toată populația comunei Zaim este implicate în sectorul economic care poartă numele acestui Festival. La organizarea unui Festival participă de regulă peste 450 de persoane implicate activ in procesele agricole aferente lucrărilor de producere a puietilor. Populația totală a comunei Zaim este de 4.531 locuitori. Impactul festivalului: an de an cresc vânzările de puieti din gospodăriile țărănești, sunt semnate contracte, este promovată ramura pomicolă a localității, comuna Zaim este văzută pozitiv pe plan raional și regional ca fiind lider în sectorul său pomicol. Producătorii locali au raportat o creștere de puieti vânduți de 300.000 lei (25.000 euro) la ultimul festival organizat din 2017.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Membrii Consiliului de Evaluare au notat în mod special caracterul autentic al inițiativei, pornită de jos, de la prioritățile și profilul social-economic al comunei, devenind un brand de localitate. „Este corect, a menționat Dl Golovco, ca un astfel de festival să fie organizat în localitatea unde sunt concentrați mai mulți producători de puieti fructiferi”. Valoarea proiectului este atestată de popularitatea sa, a menționat Neaga, ”Este un proiect important pentru localitate și poate duce la dezvoltarea economica a localității prin locuri de munca, taxe achitate in bugetul local, care ulterior pot fi îndreptate la dezvoltarea infrastructurii localității”. Orice localitate caută teme care să le distingă de altele, iar dacă acestea pot ajuta la accelerarea mecanismelor economiei locale, atunci se atinge o bună corespondență. Din descrierea politicii nu reiese însă dacă primăria folosește și alte politici/ instrumente de înlesnire a producătorilor locali în afară de festival. Nota maxima a fost acordată acestei inițiative și dl Botnariuc, care a accentuat relevanța scopului și mijloacele folosite de primăria, care reușește să asigure și o bună mobilizare a comunității, includerea unui grup divers de actori din mai multe domenii comunitare. Este evident că scopurile primăriei de a susține producătorul local promovează obiectivul general al bunăstării, dezvoltarea serviciilor din localitate și promovarea agentului economic, monitorizare și publicitate dinamizată. Festivalul constituie o Istorie de succes care poate fi preluată și de alte localități. Evaluatorul rezumă: Există inovație și mobilizare!</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+3	+1	+3	+3	+1	+3	0	+1	1.88	Total:
Importanța	99	60	100	100	30	100	75	30	74.25%	139.22%

N/o	TITLU
4.	<p align="center">Proiectul Responsabili de mediul in care trăim. Raportor – Ion Fole, Specialist in construcții, gospodărie comunală și drumuri din or. Drochia,</p>
	<p>Inițiativa a pornit de la constatarea deteriorării simțitoare a situației ecologice în orașul Drochia ca urmare a sistemului imperfect de colectare și stocare a deșeurilor menajere. O inspecție ecologică a fixat faptul că locurile de colectare a deșeurilor menajere, tomberoanele fără capace, și funcționarea slabă a serviciilor de colectare, au condus la extinderea gunoștilor neautorizate în oraș. Practic, în fiecare curte de bloc, în fiecare ogradă privată, ecologiștii au identificat surse de poluare, creând condiții ce afectau igiena orașului și compromiteau imaginea orașului. Primăria a propus căutarea de soluții. Prin deliberări s-a ajuns la adoptarea unei decizii de a colecta deșeurile menajere prin intermediul platformelor de tip închis, instalate în premiera în RM, și respective – la Drochia. Ideea a fost de la început testată experimental. S-au creat câteva platforme pentru a studia efectele și reacția populației. S-au organizat discuții cu locatarii prin intermediul unor focus grupuri în diferite sectoare ale orașului p/u consultarea cetățenilor. S-a luat în considerație părerea și propunerile locatarilor. Primăria a decis să schimbe fundamental sistemul de colectare a deșeurilor și a căutat și alte resurse externe în acest scop. În cadrul unui acord de cooperare, Primăria Drochia a implicat astfel și un proiect de asistență USAID, repartizând astfel cheltuielile în felul următor: Primăria Drochia – 66.000 lei și USAID – o finanțare care a acoperit cumpărarea unei mașini-autospeciale și 110 tomberoane de tip nou. Până în acest moment, Primăria Drochia a instalat 19 platforme de tip închis, fiecare platform având aproximativ 5-6 tomberoane. Conform noului sistem de ridicare a deșeurilor, locuitorii orașului Drochia achită 6 lei/pers. lunar pentru serviciul de salubritate. Circa 8000 locatari ai imobilelor din orașul Drochia sunt conectați la acest nou sistem, iar serviciile furnizate sunt mult mai bune și mai calitative decât înainte. A fost îmbunătățit și serviciul de transportare a deșeurilor spre platformele de stocare din afara orașului. Primăria a întărit controlul și evidența asupra modului de furnizare a serviciilor de salubritate și a contractelor pentru prestarea serviciilor menționate. Constatăm reducerea drastică a deșeurilor aruncate pe lângă tomberoane, iar situația ecologică din oraș s-a îmbunătățit considerabil, conform opiniilor cetățenilor din Drochia. Astăzi, cele 19 platforme amenajate în sectoarele rezidențiale, limitează accesul animalelor la tomberoane, iar deșeurile nu mai sunt împrăștiate de vânt.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Decizia Primăriei Drochia a fost salutăată și încurajată de Evaluatori, notându-se formatul participativ prin a fost identificată o soluție realistă la rezolvarea unei probleme concrete, cu participarea activă a populației și în spiritul subsidiarității. Unii dintre evaluatori (Neaga) s-au arătat totuși neîncrezători față de capacitatea autorităților orășenești de a presta serviciul contra unui tarif de 6 lei/persoană. Ei au subliniat că sub-finanțarea serviciului orășenesc va diminua din durabilitatea acestuia, colectând pierderi pe care ulterior le va impune primăriei printr-o stare de urgență, punând autoritățile în fața faptului împlinit. Nu este clar, după Golovco, dacă deșeurile ridicate din oraș sunt colectate selective și care este destinația transportării lor spre platformele de stocare. Alți Membri ai Consiliului de Evaluare au atras atenția asupra soluționării unei probleme de alertă ecologică prin atragerea resurselor externe (USAID) și crearea unei alternative la un sistem învechit de gestionare a deșeurilor, ceea ce a asigurat o satisfacție mai mare a populației față de serviciile prestate de autorități.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+3	+3	+1	+3	+3	+1	+2	+1	2.13	Total:
Importanța	95	90	80	60	80	70	70	35	72.50%	154.06%

N/o	TITLU
5.	<p align="center">Construcția sistemului de canalizare și a stației de epurare. Raportor – Iurie Stoica, Primarul Comunei Chirileni, rn.Ungheni</p>
	<p>Comuna Chirileni este prima localitate din raionul Ungheni conectată la sistemul de apeduct și canalizare. Proiectul a apărut în urma fixării acestui obiectiv în instrumentele de dezvoltare regională a raionului și menținerea unui parteneriat strâns între mai multe autorități implicate – Primăria Chirileni, Consiliul raional Ungheni, Ministerul Mediului al Republicii Moldova, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, deopotrivă cu toți agenții economici din teritoriu și cetățenii comunei. Costul total al proiectului de canalizare și a stației de epurare - 7 538 429 lei. Proiectul a solicitat Primăriei să înființeze o întreprindere municipală prestatoare de servicii de canalizare și epurare, I.M. “Serviceprim Chirileni”. Impactul proiectului: toate instituțiile social-culturale au fost conectate la sistemul nou de canalizare centralizat, inclusiv - Gimnaziul (circa 200 de per.), Gradinita de copii(circa 90 de pers.), agenți economici (11), Oficiul Medicilor de Familie, 65 de gospodării individuale. A fost îmbunătățită considerabil modul în care populația localității își rezolva problemele de canalizare, construindu-se o infrastructură de 13 km rețea de canalizare. Noul sistem a îmbunătățit esențial condițiile de trai ale comunității și activitatea agenților economici. Proiectul are un impact major asupra mediului ambiant și prestigiului localității, starea sănătății cetățenilor nu are de suferit în absența canalizării centralizate. Serviciul de canalizare este achitat de către populație în mod diferențiat: (a) organizații și agenții economici constituie 16lei/m³, (b) persoane fizice 15lei/m³, ceea ce asigură funcționarea și menținerea serviciului instalat în comună printr-un proiect cu finanțare locală-națională.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Proiectul dat are un impact important asupra mediului înconjurător și a calității vieții localnicilor. Pentru orice localitate, serviciul de canalizare centralizat solicită investiții în infrastructură, costuri operaționale și de amortizare. Membri ai Consiliului de Evaluare au remarcat că marea majoritate a localităților se confruntă cu lipsa de servicii de canalizare și aprovizionare cu apă. Nu este clar dacă primăria a făcut calcule corecte în privința stabilirii unui tarif de 15 lei/persoană care să acopere cheltuielile. Există mai multe cazuri în care proiectele nu sunt sustenabile datorită diferenței între tarifele stabilite în funcție de posibilitatea populației de a achita prețuri mult mai joase decât necesitățile de menținere și dezvoltare a infrastructurii instalate.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+2	+3	+1	+3	0	-1	+2	1.50	Total:
Importanța	80	90	80	90	70	60	80	40	73.75%	110.63%

N/o	TITLU
6.	<p align="center">Biblioteca bucatariei te alimentezi sanatos! Raportor – Furdui Maria, Directorul bibliotecii Or. Telenești</p>
	<p>Sănătatea populației este prioritatea numărul unu al administrației publice. Mult depinde însă și de educația cu privire la nutriție, traiul sănătos și prevenirea unor boli. Biblioteca or. Telenești a decis să ofere un serviciu adițional cititorilor săi, creând un program de informare și educație a publicului pe teme de sănătate, cum să aleagă corect produsele alimentare și cum să pregătească mâncare gustoasă. Programul Bibliotecii invită copiii, tinerii și adulții să învețe bunele maniere la masa, să participe la activități comunitare de promovare a modului sănătos de viață. Programul a fost elaborat în comun cu IREX Moldova (Novateca), autoritățile locale din Telenești, sectorul privat și cetățenii activi ai comunității. Bugetul pus la implementarea programului a fost agreat la 125.000 lei. Beneficiari și actorii implicați: tinerii, adolescenții, părinții, profesorii, specialiștii de la biblioteca publică raională “Vasile Alecsandri”, Asociația “Viata, sănătate, educație”, Fundația “Centrul de Calitate și Inofensivitate a Produselor Alimentare din Moldova” (CCIPAM), AO “Concordia”, bibliotecari din alte raioane. Programul a însemnat amenajarea unui oficiu cu bucătărie pentru public, a fost elaborat un Regulament de activitate a bibliotecii bucătăriei. În noul său regim de activitate, Biblioteca or. Telenești oferă publicului 3 noi servicii: 1) Program de instruire privitoare la nutriție „Sănătatea începe din farfurie”, 2) Un program de educație pentru tineri ”Bunele maniere” și 3) un Program de instruire asupra regimului alimentar ”Retete de la părinti”, Programul urmat de Biblioteca Telenești a inclus deschiderea unei pagini de informare prin mijloacele de socializare (FB), care ajută la campania de colectare a ustensilelor de bucătărie. Până în acest moment au fost colectate prin chete publice 69 dispozitive și ustensile. Au fost organizate 10 ateliere, incluzând 275 participanți. A fost organizat instruire pentru 50 pers, cooptate la programul Bibliotecii de instruire. În total, Biblioteca a oferit instruire pentru cca 1000 persoane din or. Telenești, copii și adulți.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Evaluatorii au remarcat caracterul inovator al programului, dar s-a arătat sceptic în privința durabilității lui. Obținerea susținerii din partea programului Novoteka a fost esențial pentru lansarea programului, dar nu este clar dacă și autoritățile locale vor contribui la durabilitatea lui pe viitor. Bibliotecile reprezintă un actor esențial al oricărei comunități, iar programul de educație publică creează condițiile unei vieți comunitare care interesează publicul. În opinia dlui A. Barbăroșie, programul bibliotecii Telenești atrage atenția și pentru că deschide o nișă care poate crea interacțiune între mai mulți actori locali și naționali.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+3;	+2	+1	+3	-1	+3	-1	+1	1.38	Total:
Importanța	90	50	60	50	45	80	50	30	56.88%	78.20%

N/o	TITLU
7.	<p style="text-align: center;">Înființarea Asociației de Băștinași Ruseștii Noi. Raportor –Ionela Jumor, Presedintele Asociației, Pavel Codreanu, Primarul Comunei Ruseștii Noi.</p>
	<p>Emigrația din ultimele 2 decenii a creat situația paradoxală în care segmente active ale comunităților locale au nimerit la mari distanțe de locurile lor de baștină, aflându-se la munci în străinătate, la studii, fără a pierde în totalitate legăturile cu comunitatea pe care au părăsit-o. Mulți dintre aceștia și-ar dori să revină ori își doresc să se mândrească cu localitățile lor. Autoritățile locale au încercat să identifice modalități de interacțiune cu cei care se găsesc pentru moment în străinătate, creând un model de cooperare a băștinașilor la diverse proiecte de dezvoltare a comunităților locale. Ruseștii Noi a creat o Asociație a Băștinașilor, a originarilor din această localitate, numărându-se printre cele 21 de primării din RM, care au procedat la fel și care, ulterior, au primit o susținere din partea unui program de dezvoltare specializat în susținerea revenirii moldovenilor la baștină (MiDL). Cu susținerea Biroului Elvețian pentru Cooperare și Dezvoltare (SDC), Ruseștii Noi au obținut o finanțare în valoare de 20.000 \$ pentru a dezvolta proiecte valoroase pentru dezvoltarea comunității. În acest fel, Asociația Băștinașilor a identificat 3 proiecte de interes pentru comunitate, legate de salubritate, repararea unor drumuri locale și dezvoltarea sistemului de canalizare. Proiectele au fost supuse dezbaterilor publice, mobilizându-se resursele locale și resurse colectate din partea unor pământeni/băștinași ai comunei Ruseștii Noi, aflați pentru moment în străinătate. Adunarea comunei a decis că resursele colectate din partea Asociației Băștinașilor (2650\$), fondurile alocate de Primărie (3500\$) și SDC (20.000\$), vor fi investite în infrastructura solicitată de populație. A fost achiziționat un tractor care a costat 26.150\$, iar lucrările legate de construcția infrastructurii au început în septembrie 2017. Proiectul este în curs de derulare, obiectivul său fiind cel de a rezolva problema eradicării gunoiștilor neautorizate. Membrii Consiliului au indicat asupra posibilității de replicare extinsă a proiectelor de participare a băștinașilor în dezvoltarea comunitară.</p>
	<p>Comentarii:</p> <p>Evaluatorii au remarcat caracterul pozitiv al mobilizării băștinașilor în scopul realizării unor proiecte de prioritate pentru comunitate. Chiar dacă proiectul nu rezolvă toate nevoile urgente ale comunității, cum ar fi colectarea și sortarea deșeurilor, proiectul în sine reprezintă în sine un model de succes. Serviciul de salubritate este important pentru orice localitate indiferent cu ce mijloace el este prestat, important ca el să funcționeze, iar locuitorii să înțeleagă necesitatea lui și să achite acest serviciu. Nu este clar însă cum este întreținut și cât va ține acest tractor obținut prin efortul susținut de comunitate, și în ce măsură va fi primăria capabilă să atragă și alte resurse în dezvoltarea sustenabilă a comunității. În general, Consiliul de Evaluare reține caracterul binefăcător al proiectelor primăriei susținute efectiv de comunitate.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+3	+1	+1	+3	+2	+1	+1	+2	1.75	Total:
Importanța	86	90	70	70	70	100	70	30	73.25%	128.19%

N/o	TITLU
8.	<p align="center">Serviciul de salvatori și pompieri voluntari. Raportor – Vasile Rață, Primarul com. Șipoteni</p>
	<p>Comunele mari trebuie să dezvolte constant noi servicii pentru a face față provocărilor cu care se pot confrunta. În anul 2016 în comuna Șipoteni a fost inaugurat pentru prima dată un post de salvatori și pompieri voluntari. Stația de Pompieri și Salvatori (SPS) a fost deschisă cu susținerea financiară a salvatorilor din Austria, care au oferit tehnică specializată primăriei din comună. În cadrul acestui nou service, Primăria Șipoteni a implicat mai mulți tineri și adulți de diferite categorii sociale: medici, profesori, funcționari s.a. Proiectul SPS a primit finanțarea mixtă a Primăriei și a partenerului extern. Dacă Primăria a acordat sursele necesare la renovarea și amenajarea încăperilor de serviciu, în timp ce partenerul extern (Pompierii austrieci din orașul Vorarlberg, Austria) a oferit echipamentul special de intervenție. Menționăm că partenerul extern pentru acest proiect a fost identificat prin intermediul CALM (Congresul Autorităților Locale din Moldova) și cu sprijinul Serviciului Protecție Civilă și Situații Excepționale a MAI. Proiectul este îndreptat să asigure securitatea și paza locuințelor din comuna Șipoteni contra incendiilor, oferindu-și serviciile sale și localităților vecine. Populația localității Șipoteni numără în acest moment 7.506 persoane. Proiectul constituirii acestei Servicii de Pompieri și Salvatori a creat o practică pozitivă de extindere a serviciilor locale, ajutând totodată și la crearea unui serviciu de voluntari similar cu cel austriac. Impactul proiectului: Scăderea numărului de incendii de vegetație. Creșterea securității incendiare a localității. Sporirea timpului de reacție la intervenție a pompierilor. Creșterea spiritului civic în comunitate. Lecții învățate: Dezvoltarea capacităților populației de a interveni în situații excepționale, atât la capitolul prevenire, cât și lichidarea consecințelor, pornind de la principiul “situațiile excepționale nu au hotare administrativ-teritoriale”.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Consiliul de evaluare a remarcat caracterul benefic al serviciului de pompieri pentru localitățile vecine. Totuși, nu este clar dacă menținerea acestui serviciu în proprietatea Primăriei are suficientă anvergură geografică, care este numărul total de localități care ar putea sub-contracta serviciul pe care Comuna Șipoteni l-ar putea oferi pentru a obține efect de scală economică. Nu este clar însă în ce măsură voluntarii comunei sunt suficient de bine instruiți pentru a presta serviciul care li se va cere. În opinia unor evaluator, proiectul ar avea nevoie de o abordare ajustată. Ca factori pozitivi, membrii Consiliului au menționat crearea serviciului pe baze de voluntariat, implicarea comunității și cetățenilor în furnizarea unui serviciu de interes public.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+1	+3	+2	+1	0	0	+1	1.25	Total:
Importanța	90	80	70	100	65	60	60	50	71.88%	89.84%

N/o	TITLU
9.	<p align="center">Înființarea Parcului Industrial Edineț. Raportor – Constantin Cojocaru, Primarul Orașului Edineț</p>
	<p>Crearea Parcului Industrial Edineț și conectarea lui la infrastructura de utilități publice. Parcul Industrial din or. Edineț a fost creat în 2013 pe suprafața totală 17,9 ha. Inițiativa APL/Decizia alocarea terenului. Au fost investiți circa 400 mln. lei în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii. Activează 5 rezidenți. Cu suportul Fondului Național p/u dezvoltarea regională și APL -Parcul Industrial a fost conectat la rețelele de utilități, cai de acces auto, canalizare, apă potabilă, energie electrică, gaze naturale. S-a realizat (construit): Clădirea administrativă 820 m², Drum de acces de categoria IV lung. 40 m. Linia de transportare a energiei electrice cu instalarea transformatorului, 115 m conductă de gaz natural diametrul 90mm, Stație de ridicare a apelor uzate, 850 m traseu de canalizare diametrul 200mm, 115 m apeduct ,racordare la sursa de apă potabilă externă(100mm). Înființarea Parcului Industrial Edineț reprezintă un instrument de dezvoltare economică. Principalii beneficiari ai proiectului Parcul Industrial Edineț sunt: agenții economici, administrația publică locală. Datele prezentate de Primăria Edineț include un număr de circa 250 locuri de muncă care au fost angajați de către companiile rezidente ale Parcului Industrial și cca 800 de lucrători angajați în industriile subsidiare acestui parc.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Membrii Consiliului de evaluare califică acest proiect de anvergură ca fiind foarte util pentru strategia regiunii și orașului, făcând parte probabil din Strategia Regiunii de Dezvoltare Nord (RDN). Deschiderea Parcului este un proiect pivot pentru dezvoltarea strategică a regiunii în care se găsește orașul Edineț, excesiv de dependentă de ocupațiile agricole și agricultură, dar nu se poate încă de dedus cu certitudine în cât timp populația va simți schimbări pozitive în viața comunităților din care fac parte. Municipiul Edineț poate profita de Parcul Industrial, creând politici prin care să poată atrage investiții străine și proiecte speciale care să se plezească pe prioritățile de dezvoltare a industriei locale, ceea ce va spori taxele în bugetul local.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+3	+1	+3	+2	0	-2	+2	1.38	Total:
Importanța	80	100	80	100	85	90	85	55	84.38%	116.02%

N/o	TITLU
10.	<p align="center">„Gestionarea deșeurilor solide”, Vulcănești. Raportor – Корнел Костанда, Viceprimar Vulcanesti</p>
	<p>Protecția mediului ambient reprezintă o prioritate a dezvoltării locale. Sistemul de gestionare a deșeurilor solide reprezintă de mult timp o problema gravă în or. Vulcănești, având efecte negative asupra dispozițiilor populației și mediului de afaceri local. Or. Vulcănești a trasat drept prioritate modernizarea operatorului municipal al gospodăriei locative comunale. Proiectul a inclus modernizarea bazei tehnice și de organizare a întreprinderii municipale. Concret, aceasta a însemnat achiziționarea 147 containere zincate modern pentru colectarea separata a deșeurilor și a unei autospeciale cu volumul de 8 cuburi. Proiectul a oferit beneficii directe populației formate din 24.500 locuitori ai orașului Vulcănești (sau 12000 gospodari casnice și apartamente), 2500 agenți economici din raionul Vulcănești, 20 instituții, servicii și organizații publice. Ca rezultat, proiectul a condus la renovarea sistemului comunal de servicii și gestionare a deșeurilor solide, ceea ce a îmbunătățit considerabil starea mediului ambient, sănătatea și condițiile de trai a locuitorilor, a contribuit la creșterea atractivității satelor, a dat o șansă de dezvoltare a sectorului economic din această zonă. constituie o prioritate atât la nivel local , raional cât și regional, republican, acesta vizează în primul rând condițiile de viață și sănătatea populației, realizarea intereselor economice și social-umane, precum și dezvoltarea durabilă a societății pe viitor. Impactul proiectului are efecte directe asupra: mediului ambient, crearea de responsabilități sporite pentru serviciile municipale, evitarea colapsului sistem de servicii municipale, evitarea degradării continue și necontrolate a calității solului și a apei, păstrarea biodiversității și genofondului, a integrității sistemelor natural. Printre inovațiile noului sistem de colectare a deșeurilor putem menționa: dezvoltarea unui sistem de colectare selectivă; înființarea serviciilor de salubritate prin extindere în mediul urban, extinderea serviciului de recoltare a deșeurilor spre localitățile rurale ale raionului, includerea printre clienții noului sistem a unui număr important de agenți economici și instituții publice, consolidarea educației ecologice și conștientizării comunității asupra păstrării mediului ambient. Proiectul a oferit 20 de locuri de muncă pentru populație. A fost creat un serviciu extins și modern de salubritate.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Membrii Consiliului de evaluare au calificat acest proiect ca fiind unul de succes, constatând însă că descrierea nu răspunde integral asupra elementelor de sustenabilitate, tarife, politici de contractare a serviciilor, precum și existența unui poligon bine amenajat pentru transportarea deșeurilor. Este un proiect important și inovativ, presupune implementarea unui sistem integrat de MDS cu colectare selectivă a deșeurilor. Va avea un impact major de mediu pentru centrul raional, orașul Vulcănești cât și pentru întreg raionul, susține dl Neaga. Unii dintre evaluatori au întrebat ce are de gând să facă autoritățile raionale Vulcănești cu deșeurile care se vor acumula în continuare, poluând apele subterane. Pentru că arderea lor este interzisă în UE, reciclarea acestora ar fi o metodă mai bună, dar ea solicită alte tehnologii și investiții. Cum a răspuns populația la tarifele crescute în urma modernizării serviciului de colectare a deșeurilor și în ce măsură noul serviciu va genera profituri, suficiente pentru a reprezenta o activitate durabilă.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+3	+2	+2	+1	+2	-1	+1	1.50	Total:
Importanța	85	90	80	80	65	70	85	45	75.00%	112.50%

N/o	TITLU
11.	<p align="center">Compostarea deșeurilor biodegradabile, Cărpineni. Raportor – Ion Cărpineanu, Primarul Comunei Cărpineni</p>
	<p>La sate, peste 50% din deșeurile aruncate de gospodării sunt organice. Pierderea lor reprezintă o pierdere și pentru economia locală. În acest scop, Primăria Cărpineni a preluat o inițiativă de a readuce în circuitul economic a unor deșeuri care pot servi la creșterea producției agricole. Proiectul propriu zis se referă la compostarea unor deșeuri și utilizarea materiei organice prin transformarea acesteia în îngrășăminte. Primăria este conștientă de faptul că acest tip de acțiune servește dezvoltării unei agriculturi responsabile, și totodată, conduce la o metodă sigură de reducere a încălzirii globale, ceea ce previne fenomenele de eroziune, păstrarea atmosferei, dar și la economii de bani, transformând deșeurile în îngrășământ de calitate. În anul 2017, cetățenii comunei Cărpineni au început să implementeze proiectul-pilot “Compostare în localitățile rurale”. Bugetul total al proiectului: 50 000 dolari canadieni. Finanțatori: Fondul Canadian pentru Inițiative locale, Administrația publică locală din comuna Cărpineni. Primăria a apelat și la asistența Centrului Ecologic de Asistență și Instruire, mobilizând prin participare comunitatea și sectorul privat din comună. Proiectul s-a îndreptat să asigure servicii celor 15 instituții publice existente în comună și celor 300 de familii din comună. Rezultatele obținute: reducerea poluării, îmbogățirea solului cu substanțe hrănitoare, scăderea cheltuielilor p/u fertilizarea solului și salubritate, eliminarea obiceiului nesănătos de a da foc la gunoaiile din grădina, cu risc de incendiu.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Membrii Consiliului au calificat inițiativa ca fiind excelentă și demnă de replicat și în alte localități. Deși, Cărpineni nu este singura comună care apelează la acest tip de proiecte, el cu siguranță poate servi și altor localități rurale în care deșeurile pot servi drept resursă în dezvoltarea agricolă. Este exemplar și modelul după care primăria a convins populația și instituțiile publice să coopereze. Din păcate, descrierea acestui proiect nu oferă suficiente detalii pentru a înțelege cum este organizat procesul, de fel de deșeuri sunt folosite, cu ce fel de echipament a fost lansat proiectul și în ce măsură există durabilitate, pe baza profiturilor înregistrate.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+2	+3	+3	+3	+1	+1	-1	+1	1.63	Total:
Importanța	95	90	90	100	90	70	70	65	83.75%	136.09%

N/o	TITLU
12.	<p align="center">Buna guvernare în Municipiul Bălți: transparență și accesibilitate. Raportor – Grădinar Renata, Consilier local.</p>
	<p>Fiind al 2 ca mărime oraș al RM, Municipiul Bălți dă tonul dezvoltării urbane pe întreaga regiune de nord a țării. Având și o situație politică specifică, ca urmare a investigației inițiate în cazul primarului ales, aflat de mai multă vreme în străinătate, Municipiul Bălți a activizat o serie de practice și instituții de comunicare eficientă cu publicul, încercând să consolideze interacțiunea și supravegherea asupra unor controale sensibile pentru orașeni. Câteva dintre aceste inițiative au fost prezentate de Primărie drept politici de succes. Prima tine de (1) publicarea pe web-site oficial al Municipiului Bălți a tuturor achizițiilor autorizate de primărie. Instituția responsabilă de inițiativă este Secretarul Consiliului Municipal. Locuitorii sunt informați și pot participa la toate etapele efectuării achizițiilor, astfel încât procedura să rămână cât mai accesibilă și mai clară din punctul de vedere al cetățenilor din oraș. Toate achizițiile efectuate de Primărie sunt raportate cu regularitate publicului, fiind implicate toate OSC interesate, și orice organizație se poate înscrie voluntar să monitorizeze achizițiile de care este interesată. A doua inițiativă ține de (2) Implementarea strategiei pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul Municipiului Bălți, având drept rezultat concret adoptarea unui Plan de acțiuni pentru susținerea populației de etnie roma și a femeilor. Efectul direct al acestor Planuri de acțiuni este de a crea condiții egale pentru orice fel de grupuri vulnerabile să fie integrate și să participe activ la viața publică. Prin aceste inițiative, Municipiul Bălți și-a propus să devină prima și unica localitate din RM care aplică legislație avansată și practici progresive în materie de reprezentare egală. A treia inițiativă inovatoare (3) ține de crearea unor platforme deschise de comunicare cu cetățenii orașului. Acest lucru se întâmplă prin intermediul unui Centru de Resurse pentru colaborarea cu sectorul asociativ din Municipiul Bălți, impunând condiții noi personalului primăriei să răspundă la orice fel de întrebări, solicitări, sesizări, inițiative ale societății civile. Aceasta permite Primăriei Municipiului Bălți să se afle într-o permanentă căutare a propunerilor și sugestiilor și nu într-o defensivă inactivă. Concomitent, Primăria a lansat un proiect numit “Bugetul civic”, care-și propune să informeze publicul despre modul în care sunt cheltuiți banii publici.</p> <p>Locuitorilor li se oferă posibilitatea sa participe la orice etapa a proiectului, caci prin efort comun se produc schimbări utile pentru comunitate. Primăria constată o creștere a interesului față de treburile gestionate de Municipiul Bălți printre cetățeni, sporește gradul de confidență în dialogul purtat între autorități și cetățeni.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Membrii Consiliului de evaluare au notat activismul primăriei Municipiului Bălți din ultimii ani, ceea ce s-a materializat prin obținerea mai multor scoruri pozitive la rubrica de transparență a bugetelor și practice pozitive în administrarea treburilor publice. Totuși, descrierea nu face apel la date care ar putea confirma aderența publicului la proiectele anunțate de primărie. Inițiativele sunt interesante, dar nu este clar cum își măsoară primăria rezultatele așteptate, aceasta fiind valabil atât pentru crearea de condiții de acces grupurilor vulnerabile, cât și modul în care participarea femeilor este, în acest moment, mai bună în administrația municipal decât era acum 3 ani. Care este impactul general al proiectelor de deschidere a primăriei și care este coraportul între resursele investite în aceste proiecte și impactul atins.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	0	+1	+1	+2	+1	0	0	1	0.75	Total:
Importanța	55	60	70	60	70	100	90	55	70%	52.50%

N/o	TITLU
13.	<p align="center">Modernizarea sistemului de salubritate în or. Cimișlia. Raportor – Gheorghe Railean, Primar de Cimișlia</p>
	<p>Modernizarea sistemului de servicii de salubritate a fost o problemă istorică pentru primăria or. Cimișlia. În urma mai multor cereri și propuneri ale cetățenilor s-a ajuns la decizia de a institui o taxă de salubritate pentru locuitorii orașului, care contribuie nu doar la recuperarea cheltuielilor pentru livrarea unui serviciu municipal, dar și pentru educarea populației, în spiritul grijii pentru ordinea publică, menținerea curățeniei și organizarea migăloasă a colectării deșeurilor menajere. Serviciul a fost organizat prin formarea unei întreprinderi municipale, Servicii publice Cimișlia. În anul 2013, prin decizia consiliului local, s-a instituit o taxă unică de salubritate în mărime de 8 lei pentru colectarea, transportarea, sortarea, prelucrarea și depozitarea deșeurilor menajere, precum și pentru modernizarea serviciului. Din luna august 2015, taxa s-a mărit la 11 lei/persoana. Astăzi, bugetul total pentru gestionarea serviciului de salubritate este egală cu: 70 000 lei/luna (costuri de administrare a serviciului plus contribuția comunității (50-60 mii lei/lunar din achitarea taxei.). Rezultate obținute: A scăzut numărul deșeurilor neautorizate, Primăria orașului colectează lunar în jur de 45 mii lei (obiectivul fiind 75 mii), numărul persoanelor din baza de date a taxei pentru salubritate - 6865. Locuitorii sunt mai responsabili față de mediu. Primăria Cimișlia este singura din țară care aplică această soluție, colectarea taxei de salubritate, pentru a stopa dezastrul în oraș, deșeurile depozitate pe diferite câmpii ale orașului, și nu în ultimul rând pentru stoparea problemelor ecologice ce afectează zi de zi mediul ambiant.</p>
	<p>Evaluare:</p> <p>Consiliul a decis unanim că instituirea unei taxe de salubritate este o decizie corectă, dictată de crearea unui serviciu sustenabil și organizat pe principiile economiei de piață, doar că sunt și alte orașe în care există aceste servicii cu plată. Din păcate, descrierea nu oferă suficiente clarificări asupra modului în care este calculată taxa de salubritate, care este taxa de stat, care au fost motivele fluctuației în valoare a taxei și care sunt cheltuielile suportate, profiturile obținute, etc. Înființarea unor întreprinderi de servicii municipale este justificată și reprezintă o practică aproape universală la nivel de oraș. Nu este clar care-i situația cu poligonul unde sunt duse deșeurile. Proiectul produce interes.</p>

Scoruri:

Acceptabilitatea	+1	+3	+1	+1	+2	+2	0	+1	1.38	Total:
Importanța	70	90	80	70	80	90	80	40	75.00%	103.13%

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

